

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики

ЖУРНАЛІСТИКА В ЕПОХУ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ:

**ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ,
ПОСТПРАВДА,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ**

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Львів, 21 травня 2026 року)*

Львів • 2026

Ангеліна ХОМЕНКО

*старший викладач кафедри журналістики
Вищого навчального закладу
«Університет економіки та права «КРОК»,
асистент кафедри редакційно-видавничих
технологій і продюсування
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, Україна,
аспірантка Інституту вищої освіти
Національної академії педагогічних наук України
angelina.khomenko@kpi.ua*

Юлія ЧЕРНИШ

*студентка кафедри журналістики
Вищого навчального закладу
«Університет економіки та права «КРОК»
ChernyshYD@krok.edu.ua*

ПАСТКИ ВИСВІТЛЕННЯ ТЕМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОНЛАЙН-МЕДІА: ОСВІТНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ВИКЛИКИ

Бібліометричні дослідження демонструють, що інтерес до теми штучного інтелекту в академічному та професійному дискурсі характеризується стабільним зростанням. Зокрема, у систематичному аналізі М. Молли та М. Ахсана (2025), виконаному на основі баз даних Scopus і Web of Science, зафіксовано значне збільшення кількості наукових публікацій, присвячених взаємодії штучного інтелекту та журналістики. Автори наголошують на «publication surge», що особливо проявився у 2024 році, коли приріст наукових робіт сягнув 172 %¹. Це свідчить про те, що тематика ШІ дедалі активніше інтегрується у дослідницькі програми медіастудій та стає окремим міждисциплінарним напрямом. Подібні висновки підтверджують, що динаміка публікацій відображає глобальне зростання уваги до проблем цифрової трансформації медіа.

---

¹ Molla, M. A. M., & Ahsan, M. M. (2025). Artificial Intelligence and Journalism: A Systematic Bibliometric and Thematic Analysis of Global Research. *Computers in Human Behavior Reports*, 100830. <https://doi.org/10.1016/j.chbr.2025.100830>

Аналогічні тенденції простежуються і в суміжних галузях – насамперед у сфері освіти та досліджень медіавиробництва. У бібліометричному дослідженні Лі та Рохаяти (2025), яке ґрунтується на аналізі Web of Science Core Collection, показано стрімке розширення наукового дискурсу щодо застосування ШІ у вищій освіті та професійній підготовці. Дослідники відзначають систематичне збільшення кількості статей, присвячених впливу алгоритмів на навчальні процеси та медіакомпетентність².

Подібні результати отримані й у роботі Хоссейна та співавт. (2025), де за допомогою бібліометричного підходу простежено зростання публікацій про роль ШІ у новинному виробництві та фактчекінгу³. Таким чином, наукові дані з авторитетних міжнародних баз підтверджують: сучасний інформаційний простір характеризується не спадом, а суттєвим розширенням досліджень і публікацій, присвячених штучному інтелекту.

Метою нашого дослідження є виявлення та систематизація типових помилок у журналістських матеріалах, присвячених тематиці штучного інтелекту; визначення їхнього впливу на якість і коректність медіакомунікації.

Основним інструментом дослідження став контент-аналіз, який дозволив систематизувати мовні, змістові та візуальні особливості журналістських матеріалів, присвячених темі штучного інтелекту. У процесі аналізу досліджувалися заголовки публікацій, лексико-стилістичні конструкції, способи подання фактів, а також відповідність ілюстративного матеріалу реальному змісту текстів. Зокрема, у статті «Як зафіксувати авторство в епоху генеративного ШІ: інструменти та правові виклики», опублікованій на порталі Mind.ua⁴, виявлено випадок сугестивної візуалізації: матеріал про правові аспекти використання ШІ супроводжувався зображенням людиноподібного робота, хоча в тексті не йшлося про робототехніку. Таке оформлення створює у читачів хибні

---

² Li, M., & Rohayati, M. I. (2024). A Bibliometric Analysis of Artificial Intelligence Applications in Global Higher Education. *International Journal of Information System Modeling and Design*, 16(1), 1–24. <https://doi.org/10.4018/ijismd.365913>

³ Hossain, S., Zaffar, H., Alam, S., Batcha, M. S., & Ahmad, N. (2025). Influence of AI on news production and fact checking: a bibliometric lens. *Global Knowledge, Memory, and Communication*. <https://doi.org/10.1108/gkmc-11-2024-0777>

⁴ Як зафіксувати авторство в епоху генеративного ШІ: інструменти та правові виклики. (б. д.). Mind.ua. <https://mind.ua/openmind/20300811-yak-zafiksuvati-avtorstvo-v-epohu-generativnogo-shi-instrumenti-ta-pravovi-vikliki>

асоціації та відволікає від реальної проблематики. У цій же публікації зафіксовано формулювання «ключовим ризиком стає те, що генеративний ШІ створює замість людини», яке демонструє неточне вживання дієслова «створює» замість коректнішого «генерує контент», що спотворює уявлення про природу алгоритмів.

Іншим прикладом, проаналізованим у межах контент-аналізу, стала стаття «Люди працюватимуть на роботів: запущено платформу RentANHuman.ai⁵, де ШІ наймає виконавців», опублікована на ресурсі ProstoMob. У ній систематично використовуються конструкції на кшталт «ШІ займається плануванням», «з точки зору ШІ-агента», «ШІ наймає людей», що є проявом антропоморфізації технології. Подібні мовні прийоми формують уявлення про ШІ як самостійного суб'єкта дій, хоча фактично всі рішення ухвалюються розробниками та користувачами платформи. Такі приклади дозволили виявити характерну для сучасних медіа тенденцію до перебільшення автономності алгоритмів.

У межах контент-аналізу також досліджено матеріал «Японія може допомогти зменшити нерівність через ШІ», опублікований на платформі «Новий формат»⁶. У тексті містяться узагальнені твердження про те, що «AI-системи допомагатимуть персоналізувати навчальні програми» та «зменшувати соціальну нерівність», однак відсутні посилання на конкретні дослідження або експертні джерела. Подібний підхід свідчить про недостатню аргументованість і створює ефект непереверених прогнозів.

Ще одним прикладом стала публікація на ресурсі ForkLog UA про ШІ-генератор відео Seedance 2.0, де алгоритму приписуються «режисерські й монтажні навички» та «професійні переходи між кадрами»⁷. Такі формулювання некоректно ототожнюють технічні можливості програми з людськими компетентностями.

---

⁵ *Люди працюватимуть на роботів: запущено платформу RentANHuman.ai, де ШІ наймає виконавців - ProstoMob.* (б. д.). ProstoMob. <http://prostomob.com/256672-lyudy-praczuvatymut-na-robotiv-zapushheno-platformu-rentahuman-ai-de-shi-najmayevykonavcziv>

⁶ *Японія може допомогти зменшити нерівність через ШІ | НОВИЙ ФОРМАТ.* (б. д.). НОВИЙ ФОРМАТ. <https://newformat.info/socium/iaponiia-mozhe-dopomohty-zmenshyty-nerivnist-cherez-shi/>

⁷ *ByteDance презентувала ШІ-генератор відео Seedance 2.0 - ForkLog UA.* (б. д.). ForkLog UA - Культурний журнал про біткоїн, технологію блокчейн та цифрову економіку. <https://forklog.com.ua/news/bytedance-prezentuvала-shi-generator-video-seedance-2-0>

Проаналізовано матеріал видання ІАС «Аграрії разом» про впровадження ШІ у виробництві, у якому наведені рекламні показники ефективності подаються без перевірки, пояснення методики їх отримання та без урахування можливих похибок вимірювань⁸.

Важливим методологічним аспектом даного дослідження є те, що студентка, яка виконувала даний аналіз, була учасницею контрольної групи педагогічного експерименту, який проводила викладачка в межах курсу «ШІ у журналістиці». Відповідно до умов експерименту, виконання цього завдання здійснювалося без використання інструментів штучного інтелекту. Усі матеріали відбиралися та аналізувалися вручну, а виявлення помилок у медіатекстах ґрунтувалося виключно на критичному читанні, порівнянні джерел і застосуванні методів журналістського аналізу. Такий підхід забезпечив академічну чистоту результатів і дозволив об'єктивно оцінити реальний рівень медіаграмотності студентів та характер типових проблем у сучасних публікаціях про штучний інтелект.

У результаті аналізу виокремлено та описано за лекційними матеріалами кілька груп типових пасток у журналістських матеріалах:

1. сугестивна візуалізація – коли використовуються зображення людиноподібних роботів, що не відповідають реальному змісту статей і формують у читачів викривлене уявлення про технології ШІ;

2. антропоморфізація штучного інтелекту – практика приписування алгоритмам суб'єктності дій: «ШІ вирішує», «ШІ наймає», «ШІ планує». Такі формулювання зміщують відповідальність із розробників на технологію та спотворюють розуміння її функціонування;

3. недостатня аргументація та відсутність джерел – коли містяться узагальнені твердження про вплив ШІ на освіту або економіку без посилення на експертні дані та дослідження;

---

⁸ Мексиканська компанія *Finka* впроваджує штучний інтелект для оптимізації виробництва. (б. д.). Інформаційно-аналітична система «Аграрії разом». <https://agrarii-razom.com.ua/news-agro/meksikanska-kompaniya-finka-vprovadjuje-shtuchniy-intelekt-dlya-optimizacii-virobnictva>

4. некоректні порівняння з людськими навичками – алгоритмам приписуються «режисерські», «креативні» чи «професійні» здібності, що є стилістично та змістовно некоректним;

5. використання піар-термінології без критичного осмислення, коли рекламні повідомлення компаній транслюються як об'єктивні факти без журналістської перевірки.

Отримані результати засвідчують, що більшість виявлених помилок пов'язані з недостатнім рівнем технологічної та медіаграмотності авторів, а також із прагненням до сенсаційності викладу.

Аналіз показав необхідність інтеграції в освіту журналістів спеціальних курсів, спрямованих на формування культури коректного висвітлення теми штучного інтелекту. Журналісти повинні володіти навичками фактчекінгу, розуміти принципи роботи алгоритмів і уникати мовних конструкцій, що спотворюють їхню сутність. Запропонований підхід може бути використаний у навчальному процесі для розвитку критичного мислення та професійної відповідальності студентів.